

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

1. Tantárgyi címoldal

Cigány népismeret 5-8. évfolyam

Helyi tantárgyi tanterv

A tantárgy nevelési és fejlesztési célrendszere megvalósításának iskolai keretei:

a cigány népismeret tantárgy oktatása a Sarkadi Általános Iskola Kossuth utcai székhelyintézményében, (5720 Sarkad, Kossuth utca 17.) és a Sarkadi Általános Iskola Kötegyáni Tagintézményében (5275 Kötegyán, Táncsics utca 9-11.) történik, 1-től 8. évfolyamig mindegyik évfolyamon.

A tantárgy órakerete:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Évi órakeret</i>	<i>Kerettantervi órakeret</i>	<i>Helyi tervezésű órakeret</i>
5.	1	36	32	4
6.	1	36	33	3
7.	1	36	32	4
8.	1	36	33	3

A helyi tanterv alapját jelentő kerettanterv:

A kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 1 sz. mellékletében kiadott, és a 34/2014. (IV. 29.) EMMI-rendelet 2. mellékletének megfelelően módosított 10.2. MELLÉKLET A cigány nemzetiségi nevelés-oktatás kerettantervei – magyar nyelven folyó cigány nemzetiségi oktatás, Cigány népismeret tantárgyi kerettanterv alapján készült helyi tanterv.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Ruzsa Anna pedagógus

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Pappné Szabó Erzsébet igazgató

2. Tantárgyi bevezető

A hazai cigány nemzetiség számára a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. Megnőtt a nemzetiségi nevelést és oktatást végző intézmények szerepe a kultúra közvetítésében, az identitás tudatosításában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és a képességek fejlesztésére kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, az ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A tantárgy sajátosságából - miszerint a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia - adódnak a célok és feladatok is. A cigány nemzetiségi nevelést, oktatást vállaló iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmódbeli szokásokkal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról. A tanulók tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli színterei különböző intézmények és szervezetek. A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására. A heti egy tanítási óra tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. A kerettanterv a népismeretet önálló tantárgyként tervezte.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és értékközvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet. Így fokozatosan kialakulnak a tanulóknál azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

5-6. évfolyam évfolyamon kibővül, megnövekszik az ismeretanyag. A kognitív kompetenciák fejlesztésének előtérbe kerülése mellett továbbra is központi szerepet játszik a tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Interjúk készítése, beszélgetések lefolytatása, információk szelektálása, történelmi időkifejezések alkalmazása és a földrajzi tájékozódási képesség fejlesztése veszi kezdetét. Körvonalazódnak a népcsoportra jellemző ismérvek.

A 7-8. évfolyamokon az előző szakaszokhoz kapcsolódva – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal összefüggésben a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságának, variabilitásának növelése a feladat.

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

A tantárgy fejleszti a véleményalkotások minőségét, a problémamegoldó gondolkodást. Segíti térben és időben a tájékozódási készséget. Erősíti a hovatartozás felismerését, az önazonosság vállalását.

3. A cigány népismeret tantárgy helyi tantervében a kerettanterv kiegészítésére biztosított órakeret

5. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet óraszám	Témakör összidőkerete
Szociális kapcsolatok	6		6
Természeti és társadalmi környezet	7	1	8
Cigány nyelvek	2		2
Múlt és jelen	8		8
Kulturális élet	9	3	12
Évfolyam összesen (óra)	32	4	36

6. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet óraszám	Témakör összidőkerete
Múlt és jelen	8		8
Kulturális élet	9	2	11
Szociális kapcsolatok	6		6
Természeti és társadalmi környezet	7	1	8
Cigány nyelvek	3		3
Évfolyam összesen (óra)	33	3	36

7. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet óraszám	Témakör összidőkerete
Múlt és jelen	8		8
Kulturális élet	9	1	11
Szociális kapcsolatok	6	2	8

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Természeti és társadalmi környezet	7		7
Cigány nyelvek	2	1	3
Évfolyam összesen (óra)	32	4	36

8. évfolyam:			
Tematikai egység rövid címe	Kerettantervi óraszám	Helyi többlet óraszám	Témakör összidőkerete
Múlt és jelen	8		8
Kulturális élet	9	1	11
Szociális kapcsolatok	6	2	8
Természeti és társadalmi környezet	7		7
Cigány nyelvek	3		3
Évfolyam összesen (óra)	33	3	36

4. Tantárgyi tartalom: az egyes tematikai egységek elemzése évfolyamonként

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Emberi kapcsolatok, közösségek, család, rokonság. Normák, szabályok.	
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	Annak a felismerésnek a formálása, illetve kialakítása a tanulóknban, hogy a cigány népcsoporthoz való tartozás többletet, kulturális színességet jelent.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>A magyarországi cigány népcsoportok megismerése - tanári irányítással végzett gyűjtőmunka. Elődök, ősök felkutatása, családfa összeállítása. A család életmódja, szokásrendszere, időbeosztása. A családtagok iskolázottsága, munkája.</p> <p>A cigány konyha berendezése, régi használati eszközök. A cigány és magyar ételek összehasonlítása. Vendéglátás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyűjtött anyag szelektálása, rendezése, kommunikatív és képi feldolgozása, bemutatása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> strukturális rajzok készítése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartástani ismeretek, ételkészítés.</p>
Kulcsfogalmak	Romungró (magyarcigány, kárpáti cigány), oláh cigány, beás, szinti, családfa, fa- és fémeszköz, cigánykenyér.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A szűkebb és tágabb környezet élő és élettelen alkotóelemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságtudat, hovatartozás, kötődés erősítése. Térbeli és időbeli tájékozódás segítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Települések bemutatása személyes élmények, képek alapján. Az ott lakók élete.</p> <p>A család, a rokonság múltbéli mesterségei és jelenkori foglalkozásai, tevékenységei. Megélhetési módok. A lakókörnyezet meghatározó szerepe. Esetleges elhagyásának okai.</p> <p>Az őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés.</p> <p>Élet a vándorutakon. Nyári és téli</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> interjúk, szóbeli és írásbeli tudósítások, véleményalkotások, következtetések.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Térképhasználat, térképolvasási gyakorlatok. Tájékozódás Magyarország és India térképén. Felszíni formák, vizek, városok, emberek. Távolságok becslése és mérése. Településtípusok, a lakosság összetétele, gazdasági élet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p>	
<p>szálláshelyek.</p> <p>Valóságos vagy képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján. A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése.</p>	<p>Az ókori India gazdagsága. Időszalag használata.</p> <p><i>Matematika:</i> viszonyszámok.</p> <p><i>Informatika:</i> prezentációk készítése, bemutatása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellezés, makett, terepasztal.</p>	
Kulcsfogalmak	Településtípus, népesség, gazdaság, megélhetés, őshaza, vándorlás, letelepedés.	

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Másképp mondjuk, másképp írjuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvhasználati készség fejlesztése (alapszavak és kifejezések, köszönések, köszöntések, számolás, versmondás gyakorlásával).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Szókinckészlet. Jövevényszavak átvétele. Adott település nyelvhasználata. Cigány nyelvű kiadványok.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> média- és könyvtárhasználat. <i>Természetismeret:</i> beszélt nyelvek földrajzi megoszlása.
Kulcsfogalmak	Romani nyelv, lovári nyelvjárás, beás nyelv, árgyelán nyelvjárás, jövevényszó, hanganyag, nyomtatott kiadvány.	
A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	A tanulók legyenek képesek elemi szinten térképen tájékozódni, történelmi időkijevezéseket alkalmazni, információkat gyűjteni, lényegét kiemelni, továbbá összefüggéseket keresni az életmód és a hagyományos cigány foglalkozások között.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Neves cigányok, pozitív minták, példaképek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a családi gyökerek, a cigányság múltja iránt.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>Történelmi személyek, mai közszeplők, hétköznapi cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a cigány nemzetiségi tudat formálásában. A Glinda (Tükör) című Roma Gyermekek és Ifjúsági Magazin élettörténeteinek megismerése. A cigány közösségek életét meghatározó íratlan szabályok. A vajdák szerepe. Sajátos igazságszolgáltatási mód: a Romani Kris, a cigány törvény. Az idő kifejezésének bővítése: év, évtized, évszázad. Népcsoportok érkezése hazánk területére különböző történelmi korokban - feldolgozás irányított beszélgetésekkel. Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak (Zsigmond király László vajda és népe számára adományozott menlevelet) elhelyezése időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest.</p>	<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> egyetértés, kételkedés, bizonytalanság, elutasítás kifejezése kommunikatív szituációkban egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időszak használata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. Események képi megjelenítése, folyamatábrák készítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szerepjátékok.</p>
Kulcsfogalmak	Időszámítás, cigány törvény, vajda.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 12óra
Előzetes tudás	Az év jeles napjaihoz, az emberi élet fordulóihoz kötött szokások, hagyományos mesterségek alapvető ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azon módszerek tudatosítása a tanulóknál, amelyekkel lehetséges a cigány hagyományok átörökítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók. A műalkotások megkülönböztetése műfaj, anyag, technika,		<i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>kifejezőeszközök alapján. Cigány származású képzőművészek. Hazai és külföldi cigány népdalok, népzene. Tánc típusok: szóló (férfi, női), páros, botoló, cigánycsárdás (csingerálás). Tájegységek cigány táncai.</p> <p>A magyarországi cigány népviseletek jellemzői. Viseletelemzés: formák, színek, díszek jellegzetességei, a közlő funkció. A férfi és a női öltözék tartozékai, régi és új stílusú viselet. Öltözködés – különböző korosztályok és nemek ruhadarabjai, jellemző motívumok (rózsa) és színek (Föld, víz, Nap színei).</p> <p>A magyar és a cigány szokások összehasonlítása.</p> <p>Még élő hiedelmek, babonák (születéstől a temetkezésig). A cigányok vallásossága. Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok. A nemzetiségi ünnepek sajátos jellemzői.</p> <p>Romani Design Stúdió.</p>	<p>kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> más népek meséi, mesegyűjtemények, élménybeszámolók, filmrészletek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> anyag- és eszközhasználat, technikák, formakincsek, motívumok, színvilág.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hang- és képanyagok lejátszása, pergetés gyakorlása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> tánc lépések elsajátítása, alaplépések kombinálása, folyamatba helyezése.</p> <p><i>Informatika:</i> információs adatbázis kialakítása és használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Festészet, grafika, szobrászat, tárgykultúra, pergetés, tánc típus, hiedelem, babona, vallásosság, szertartás.</p>
<p>A fejlesztés várt eredmény az 5. évfolyam végén</p>	<p>Tudják megkülönböztetni a magyar és a cigány szokásokat. Nevezzenek meg neves cigány származású író, költő, képzőművészt, zenészt.</p>

6. évfolyam

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Emberi kapcsolatok, közösségek, család, rokonság. Normák, szabályok.	
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	Annak a felismerésnek a formálása, illetve kialakítása a tanulóknál, hogy a cigány népcsoportozás való tartozás többletet, kulturális színességet jelent.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A magyarországi cigány népcsoportok megismerése - tanári irányítással végzett gyűjtőmunka. Elődök, ősök felkutatása, családfa összeállítása. A család életmódja, szokásrendszere, időbeosztása. A családtagok iskolázottsága, munkája. A cigány konyha berendezése, régi használati eszközök. A cigány és magyar ételek összehasonlítása. Vendéglátás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyűjtött anyag szelektálása, rendezése, kommunikatív és képi feldolgozása, bemutatása. <i>Vizuális kultúra:</i> strukturális rajzok készítése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartástani ismeretek, ételkészítés.	
Kulcsfogalmak	Romungró (magyar cigány, kárpáti cigány), oláh cigány, beás, szinti, családfa, fa- és fémeszköz, cigánykenyér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A szűkebb és tágabb környezet élő és élettelen alkotóelemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságtudat, hovatartozás, kötődés erősítése. Térbeli és időbeli tájékozódás segítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Települések bemutatása személyes élmények, képek alapján. Az ott lakók élete. A család, a rokonság múltbéli mesterségei és jelenkori foglalkozásai, tevékenységei. Megélhetési módok. A lakókörnyezet meghatározó szerepe. Esetleges elhagyásának okai. Az őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés. Élet a vándorutakon. Nyári és téli	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> interjúk, szóbeli és írásbeli tudósítások, véleményalkotások, következtetések. <i>Természetismeret:</i> Térképhasználat, térképolvasási gyakorlatok. Tájékozódás Magyarország és India térképén. Felszíni formák, vizek, városok, emberek. Távolságok becslése és mérése. Településtípusok, a lakosság összetétele, gazdasági élet. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i>	

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

szálláshelyek. Valóságos vagy képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján. A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése.	Az ókori India gazdagsága. Időszalag használata. <i>Matematika:</i> viszonyszámok. <i>Informatika:</i> prezentációk készítése, bemutatása. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellezés, makett, terepasztal.
Kulcsfogalmak	Településtípus, népesség, gazdaság, megélhetés, őshaza, vándorlás, letelepedés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Másképp mondjuk, másképp írjuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvhasználati készség fejlesztése (alapszavak és kifejezések, köszönések, köszöntések, számolás, versmondás gyakorlásával).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Szókinckészlet. Jövevényszavak átvétele. Adott település nyelvhasználata. Cigány nyelvű kiadványok.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> média- és könyvtárhasználat. <i>Természetismeret:</i> beszélt nyelvek földrajzi megoszlása.
Kulcsfogalmak	Romani nyelv, lovári nyelvjárás, beás nyelv, árgyelán nyelvjárás, jövevényszó, hanganyag, nyomtatott kiadvány.	
A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	A tanulók legyenek képesek elemi szinten térképen tájékozódni, történelmi időkifejezéseket alkalmazni, információkat gyűjteni, lényegét kiemelni, továbbá összefüggéseket keresni az életmód és a hagyományos cigány foglalkozások között.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Neves cigányok, pozitív minták, példaképek.	

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a családi gyökerek, a cigányság múltja iránt.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Történelmi személyek, mai közszereplők, hétköznapi cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a cigány nemzetiségi tudat formálásában. A Glinda (Tükör) című Roma Gyermekek és Ifjúsági Magazin élettörténeteinek megismerése. A cigány közösségek életét meghatározó íratlan szabályok. A vajdák szerepe. Sajátos igazságszolgáltatási mód: a Romani Kris, a cigány törvény. Az idő kifejezésének bővítése: év, évtized, évszázad. Népcsoportok érkezése hazánk területére különböző történelmi korokban - feldolgozás irányított beszélgetésekkel. Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak (Zsigmond király László vajda és népe számára adományozott menlevelet) elhelyezése időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest.	<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> egyetértés, kételkedés, bizonytalanság, elutasítás kifejezése kommunikatív szituációkban egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időszalag használata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. Események képi megjelenítése, folyamatábrák készítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szerepjátékok.</p>	
Kulcsfogalmak	Időszámítás, cigány törvény, vajda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 11óra
Előzetes tudás	Az év jeles napjaihoz, az emberi élet fordulóihoz kötött szokások, hagyományos mesterségek alapvető ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azon módszerek tudatosítása a tanulóknál, amelyekkel lehetséges a cigány hagyományok átörökítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók. A műalkotások megkülönböztetése műfaj, anyag, technika,		<i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>kifejezőeszközök alapján. Cigány származású képzőművészek. Hazai és külföldi cigány népdalok, népzene. Tánc típusok: szóló (férfi, női), páros, botoló, cigánycsárdás (csingerálás). Tájegységek cigány táncai.</p> <p>A magyarországi cigány népviseletek jellemzői. Viseletelemzés: formák, színek, díszek jellegzetességei, a közlő funkció. A férfi és a női öltözék tartozékai, régi és új stílusú viselet. Öltözködés – különböző korosztályok és nemek ruhadarabjai, jellemző motívumok (rózsa) és színek (Föld, víz, Nap színei).</p> <p>A magyar és a cigány szokások összehasonlítása.</p> <p>Még élő hiedelmek, babonák (születéstől a temetkezésig). A cigányok vallásossága. Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok. A nemzetiségi ünnepek sajátos jellemzői.</p> <p>Romani Design Stúdió.</p>	<p>kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> más népek meséi, mesegyűjtemények, élménybeszámolók, filmrészletek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> anyag- és eszközhasználat, technikák, formakincsek, motívumok, színvilág.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hang- és képanyagok lejátszása, pergetés gyakorlása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> tánc lépések elsajátítása, alaplépések kombinálása, folyamatba helyezése.</p> <p><i>Informatika:</i> információs adatbázis kialakítása és használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Festészet, grafika, szobrászat, tárgykultúra, pergetés, tánc típus, hiedelem, babona, vallásosság, szertartás.</p>
<p>A fejlesztés várt eredménye a 6. évfolyam végén</p>	<p>Tudják megkülönböztetni a magyar és a cigány szokásokat. Nevezzenek meg neves cigány származású írókat, költőket, képzőművészt, zenészt.</p>

7. évfolyam

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok - Személyes életvitel	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A cigány család és szokásrendszere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi együttműködés és felelősségvállalás mélyítése, illetve tudatosítása a tanulóknál (család, iskola, baráti kör szintjén).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Nemzetiségek – különös tekintettel a cigányságra - földrajzi elhelyezkedése, származása, kultúrája, élete ma Európában, Magyarországon. Együttélés az anyaországbeliekkel. Az egymás mellett élés mintái, modelljei. Ennek elemzése az adott településen. A szabadidő eltöltésének módjai. Egészséges életmód (étkezés, mozgás, sportolás). Egyéni és közösségi (családi) értékrendek összehasonlítása.</p> <p>Továbbtanulási tervek. Jövőkép.</p> <p>Önálló gyűjtő- és kutatómunkával szerzett ismeretekből prezentáció készítése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikációs eszközök használata, források olvasása és értelmezése közösségi témákban.</p> <p><i>Informatika:</i> prezentáció készítése.</p>
Kulcsfogalmak	Multikulturalizmus, minta, modell, életmód, szabadidő, pályaválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A település adta lehetőségek. Megélhetési módok és tevékenységek. Vándorlások és letelepedések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék késztetést a válaszkeresésre: miért vannak gazdag és szegény országok, települések, családok, egyének?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>A régi cigányházak jellemzői (építészeti anyag, alaprajz, berendezés). Szimbólumok.</p> <p>Szülő, tartózkodási, lakóhely azonossága vagy különbözősége, ennek okai.</p> <p>A cigány népvándorlás feltételezhető okai. Az útvonalak nyomon követése. Élet a vándorlás idején idegen országokban. A vándorlók és a többségi közösségek kapcsolata, menlevelek, vándorjelek. A vándorlás tárgyi emlékei, a mindennapi élethez használt eszközök. A vándorlás alatt folytatott gazdasági tevékenységek. Tájékozódás Eurázsia térképén.</p> <p>Telepítő tényezők.</p> <p>Cigányok Európában. Számosságuk.</p> <p>Kronológiai adatok rendezése:</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szabadon választott műfajban adott téma kidolgozása, kifejtése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő).</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ a cigányok Európába érkezésük előtt ☐ a cigányok megjelenése Európa országaiban, különös tekintettel a Balkán-félszigetre. <p>Összefüggések keresése a cigányok történelme, földrajzi elhelyezkedése, nyelve között.</p> <p>Adott település térképének elkészítése vázlatos bemutatással (a cigányok és más nemzetiségek által tömbszerűen lakott részek kiemelésével - meghatározott korszakban).</p>	
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Telepítő tényező, térképhasználat, vándorjel, menlevél, gondolkodási művelet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A cigány nyelvek szókészlete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása a tanulókkal, hogy a cigány nyelv kommunikációs csatornát biztosít más országok cigány lakosságával.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány nyelv dialektusai között fennálló hasonlóságok és különbségek érzékelése. Színhagyomány és írásbeliség.</p> <p>Szótárhasználat, fordítási gyakorlat.</p> <p>Hazai cigány nyelvvizsga-központok.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> kiselőadás tartása a cigány nyelv használatáról (cigány nyelvű sajtó, rádió- és tévéműsorok, internetes oldalak).</p>

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Kulcsfogalmak	Nyelvhasználat, dialektus, fordítás, nyelvvizsga.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredmény a 7. évfolyam végén	A tanulók ismerjék a cigányság történelmének, vándorló életmódjának alaptételeit, a sokféle népcsoport színes életmódját, szokásait, neves képviselőit.
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető médiaismeretek. Galériák, kiállítások, koncertek, múzeumlátogatások és filmélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék késztetést a válaszkeresésre: miért nem viseltek háborút a cigányok?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány történelem sajátosságai.</p> <p>Cigányok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a három részre szakadt országban ☐ a felvilágosodás korában ☐ a polgári Magyarországon. <p>Törvényi szabályozás, rendelet a leteleítésről.</p> <p>A cigányság helye Európában és a világban. Fogadtatásuk, életük régen és ma.</p> <p>A jelenkor elvándorlási folyamatainak elemzése.</p> <p>Cigány szervezetek, cigányok a közéletben.</p> <p>A hazai cigányság politikai, jogi, kulturális érdekképviseleti szervezetei, a nemzetiségi önkormányzatok szerepe (Országos Roma Önkormányzat), civil szervezetek élete.</p> <p>Betekintés a közszolgálati és kereskedelmi televíziók roma/cigány műsorainak felvételeibe.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>információk gyűjtése történelmi dokumentumok szövegeiből, képeiből, idős emberek visszaemlékezéseiből.</p> <p>Médiaműfajok.</p>

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Kulcsfogalmak	Nemzetiség, cigányok történelme, törvény, rendelet, érdekképviselés, ki- és elvándorlás.
----------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egyéni és közösségi tapasztalatok, híryananyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A cigányság életében rejlő - jelen és a jövő kínálta - lehetőségek felismertetése, megláttatása a tanulókkal.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyarországi cigány írók, költők - mint meghatározó személyiségek - életútja, munkássága, főbb művei (Choli Daróczi József, Bari Károly, Lakatos Menyhért, Orsós Jakab, Rostás-Farkas György, Szécsi Magda). A magyar és világirodalomban megjelenő cigánysorsok. A cigány balladák témái. A hit, a vallás szerepe. Hazai autodidakta (naiv) és professzionális (képzett) cigány képzőművészek (Orsós Teréz, Péli Tamás, Ráczné Kalányos Gyöngyi, Szentandrassy István).</p> <p>Neves cigányok születési és temetési helyének megkeresése a térképen (életrajzszakaszuk bejelölése az időszalagon).</p> <p>Cigányzene a történelmi Magyarországon (híres bandák, zenészek, életutak, életművek). A verbunkos. A zenélés mint életforma, mint megélhetési lehetőség. Nemzetközi sikerek régen és ma.</p> <p>Zenészdinasztiák.</p> <p>Kultúrák - azonosságok és különbségek a cigányság szokásaiban, hagyományaiban.</p> <p>Egyéni és csoportos bemutatkozások, kiállítások, kulturális előadások, fellépések (iskolai és/vagy települési rendezvényen).</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; vizuális kultúra:</i> Műfajok, stílusok, műelemzések. A kultúra átörökítő tényezői.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> társadalmi rétegek, csoportok, nemzetiségek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ismertté vált cigány vonatkozású művek.</p>
Kulcsfogalmak	Ballada, hit, műalkotás, naiv és képzett művész, kulturális különbség, cigányzene, primás, kontrás, dinasztia.	
A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	<p>Legyenek képesek objektív véleményt alkotni eseményekről, személyekről.</p> <p>Tudják értelmezni az olvasott forrásanyagokat.</p> <p>Tiszteljék az országban élő nemzetiségek kultúráját.</p>	

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok - Személyes életvitel	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A cigány család és szokásrendszere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi együttműködés és felelősségvállalás mélyítése, illetve tudatosítása a tanulóknál (család, iskola, baráti kör szintjén).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Nemzetiségek – különös tekintettel a cigányságra - földrajzi elhelyezkedése, számossága, kultúrája, élete ma Európában, Magyarországon. Együttélés az anyaországbeliekkel. Az egymás mellett élés mintái, modelljei. Ennek elemzése az adott településen. A szabadidő eltöltésének módjai. Egészséges életmód (étkezés, mozgás, sportolás). Egyéni és közösségi (családi) értékrendek összehasonlítása.</p> <p>Továbbtanulási tervek. Jövőkép.</p> <p>Önálló gyűjtő- és kutatómunkával szerzett ismeretekből prezentáció készítése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikációs eszközök használata, források olvasása és értelmezése közösségi témákban.</p> <p><i>Informatika:</i> prezentáció készítése.</p>
Kulcsfogalmak	Multikulturalizmus, minta, modell, életmód, szabadidő, pályaválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A település adta lehetőségek. Megélhetési módok és tevékenységek. Vándorlások és letelepedések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék késztetést a válaszkeresésre: miért vannak gazdag és szegény országok, települések, családok, egyének?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

<p>A régi cigányházak jellemzői (építészeti anyag, alaprajz, berendezés). Szimbólumok.</p> <p>Szülő, tartózkodási, lakóhely azonossága vagy különbözősége, ennek okai.</p> <p>A cigány népvándorlás feltételezhető okai. Az útvonalak nyomon követése. Élet a vándorlás idején idegen országokban. A vándorlók és a többségi közösségek kapcsolata, menlevelek, vándorjelek. A vándorlás tárgyi emlékei, a mindennapi élethez használt eszközök. A vándorlás alatt folytatott gazdasági tevékenységek. Tájékozódás Eurázsia térképén.</p> <p>Telepítő tényezők.</p> <p>Cigányok Európában. Számosságuk.</p> <p>Kronológiai adatok rendezése:</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szabadon választott műfajban adott téma kidolgozása, kifejtése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz segítségével (esemény, hely, idő).</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ a cigányok Európába érkezésük előtt ☐ a cigányok megjelenése Európa országaiban, különös tekintettel a Balkán-félszigetre. <p>Összefüggések keresése a cigányok történelme, földrajzi elhelyezkedése, nyelve között.</p> <p>Adott település térképének elkészítése vázlatos bemutatással (a cigányok és más nemzetiségek által tömbszerűen lakott részek kiemelésével - meghatározott korszakban).</p>	
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Telepítő tényező, térképhasználat, vándorjel, menlevél, gondolkodási művelet.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Cigány nyelvek</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A cigány nyelvek szókészlete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak tudatosítása a tanulókkal, hogy a cigány nyelv kommunikációs csatornát biztosít más országok cigány lakosságával.</p>	
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A cigány nyelv dialektusai között fennálló hasonlóságok és különbségek érzékelése. Színhagyomány és írásbeliség.</p> <p>Szótárhasználat, fordítási gyakorlat.</p> <p>Hazai cigány nyelvvizsga-központok.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> kiselőadás tartása a cigány nyelv használatáról (cigány nyelvű sajtó, rádió- és tévéműsorok, internetes oldalak).</p>

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Kulcsfogalmak	Nyelvhasználat, dialektus, fordítás, nyelvvizsga.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredménye a 8. évfolyam végén	A tanulók ismerjék a cigányság történelmének, vándorló életmódjának alaptételeit, a sokféle népcsoport színes életmódját, szokásait, neves képviselőit.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Alapvető médiaismeretek. Galériák, kiállítások, koncertek, múzeumlátogatások és filmélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék késztetést a válaszkeresésre: miért nem viseltek háborút a cigányok?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány történelem sajátosságai.</p> <p>Cigányok</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ a három részre szakadt országban ☐ a felvilágosodás korában ☐ a polgári Magyarországon. <p>Törvényi szabályozás, rendelet a letelepítésről.</p> <p>A cigányság helye Európában és a világban. Fogadtatásuk, életük régen és ma.</p> <p>A jelenkor elvándorlási folyamatainak elemzése.</p> <p>Cigány szervezetek, cigányok a közéletben.</p> <p>A hazai cigányság politikai, jogi, kulturális érdekképviseleti szervezetei, a nemzetiségi önkormányzatok szerepe (Országos Roma Önkormányzat), civil szervezetek élete.</p> <p>Betekintés a közszolgálati és kereskedelmi televíziók roma/cigány műsorainak felvételeibe.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése történelmi dokumentumok szövegeiből, képeiből, idős emberek visszaemlékezéseiből. Médiaműfajok.</p>

Sarkadi Általános Iskola
Pedagógiai program - Helyi tanterv

Kulcsfogalmak	Nemzetiség, cigányok történelme, törvény, rendelet, érdekképviselés, ki- és elvándorlás.
----------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egyéni és közösségi tapasztalatok, híryananyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A cigányság életében rejlő - jelen és a jövő kínálta - lehetőségek felismertetése, megláttatása a tanulókkal.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyarországi cigány írók, költők - mint meghatározó személyiségek - életútja, munkássága, főbb művei (Choli Daróczi József, Bari Károly, Lakatos Menyhért, Orsós Jakab, Rostás-Farkas György, Szécsi Magda). A magyar és világirodalomban megjelenő cigánysorsok. A cigány balladák témái. A hit, a vallás szerepe. Hazai autodidakta (naiv) és professzionális (képzett) cigány képzőművészek (Orsós Teréz, Péli Tamás, Ráczné Kalányos Gyöngyi, Szentandrassy István).</p> <p>Neves cigányok születési és temetési helyének megkeresése a térképen (életrajzok bejelölése az időszalagon).</p> <p>Cigányzene a történelmi Magyarországon (híres bandák, zenészek, életutak, életművek). A verbunkos. A zenélés mint életforma, mint megélhetési lehetőség. Nemzetközi sikerek régen és ma.</p> <p>Zenészdinasztiák.</p> <p>Kultúrák - azonosságok és különbségek a cigányság szokásaiban, hagyományaiban.</p> <p>Egyéni és csoportos bemutatkozások, kiállítások, kulturális előadások, fellépések (iskolai és/vagy települési rendezvényen).</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; vizuális kultúra:</i> Műfajok, stílusok, műelemzések. A kultúra átörökítő tényezői.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> társadalmi rétegek, csoportok, nemzetiségek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ismertté vált cigány vonatkozású művek.</p>
Kulcsfogalmak	Ballada, hit, műalkotás, naiv és képzett művész, kulturális különbség, cigányzene, primás, kontrás, dinasztia.	
A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén	<p>Legyenek képesek objektív véleményt alkotni eseményekről, személyekről.</p> <p>Tudják értelmezni az olvasott forrásanyagokat.</p> <p>Tiszteljük az országban élő nemzetiségek kultúráját.</p>	

5. A cigány népismeret tantárgy értékelésének formái, szempontjai

Az egyéni értékelés különböző formái:

- Fél-és évvégén értékelő minősítést kap: nem felelt meg, megfelelt, jól megfelelt, kiválóan megfelelt .
- Pár- és csoportmunkában való részvétel (játékban, vetélkedőben, szerepjátékban).
- Önálló szóbeli felelet.
- Házi dolgozat, gyűjtő- és projekt munka.

A tanulók értékelésének főbb szempontjai:

- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.
- Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket megfogalmazni?
- Az alapvető fogalmak helyes használata.
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok megoldása.
- Projektumok egyéni vagy csoportos elkészítése.
- Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.